

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-57-61>

УДК 330.322

ІНВЕСТИЦІЇ У СФЕРУ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

INVESTMENTS IN THE SPHERE OF HEALTH PROTECTION OF UKRAINE

Мороз Наталія Володимирівнакандидат економічних наук, доцент,
Національний університет «Львівська політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8594-8014>**Залізна Любов Вікторівна**старший викладач,
Національний університет «Львівська політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7330-000X>**Луговський Станіслав Валерійович**аспірант,
Національний університет «Львівська політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-0643-5635>**Moroz Nataliia, Zalizna Lyubov, Luhovskyi Stanislav**
Lviv Polytechnic National University

У статті досліджено сучасний стан інвестування системи охорони здоров'я в Україні. Проаналізовано масштаби руйнування об'єктів медичної інфраструктури та обсяг необхідних коштів для їх відновлення. Досліджено міжнародний досвід реформування і відбудови, який найбільше підходить для України. Наведено джерела залучення коштів для медичної сфери та країн-партнерів, які являються основними донорами. Наведено можливості для українських організацій для участі у проектах із відновлення медичної інфраструктури. Пропонується: запровадження спеціальних механізмів управління залученням міжнародного капіталу для медичних установ; формування державної стратегії розвитку системи охорони здоров'я, враховуючи при цьому нові виклики сьогодення; інвестиції у людський капітал; ефективна боротьба із корупцією, максимальна прозорість і підзвітність.

Ключові слова: інвестиції, охорона здоров'я, медична інфраструктура, фінанси, фінансові ресурси.

The article examines the current state of investment in the healthcare system in Ukraine. The extent of the destruction of medical infrastructure facilities and the amount of necessary funds for their restoration have been analyzed. The international experience of reform and reconstruction, which is most suitable for Ukraine, is studied. The sources of attracting funds for the medical field and partner countries, which are the main donors, are given. The dynamics of funds received through the United24 global fundraising platform for medical care from May 2022 to April 2023, as well as the balance of these funds, are shown. Opportunities for Ukrainian organizations to participate in medical infrastructure restoration projects are presented. The importance of international aid and its scale require the introduction of special mechanisms for managing the attraction of international capital for medical institutions. At the same time, it is important to create a single independent agency through which international funds will be channeled. The activities of this agency as the central body for managing international aid in the field of health care must be clearly coordinated and coordinated with the government and the Ministry of Health of Ukraine in order to jointly achieve the goals of Ukraine. It is necessary to form a state strategy for the development of the health care system, taking into account the new challenges of today. State policy should prioritize the provision of basic medical services for investment, without which there is a threat of significant loss of health and life of citizens. Investments in technology and equipment must also be accompanied by investments in human capital. Modernization of medical institutions requires improvement of the practice of medical personnel. It is advisable to introduce changes to the labor legislation regarding training and advanced training of health care workers and bringing management practices of medical institutions to European ones. Reforming the health care system is an important aspect of Ukraine's desire for European integration and accession to the EU.

Keywords: investment, health care, medical infrastructure, finance, financial resources.

Постановка проблеми. Повномасштабна війна в Україні призвела до значних руйнувань багатьох медичних установ, втратою медпрацівників та проблеми із їх безпекою. Відбувається зростання собівартості медичних послуг при падінні платоспроможності значної частки споживачів. Хоча багато людей виїхали з країни, потреби у медичних послугах зростають, зокрема екстрена медична допомога, реабілітація та допомога людям із психічними захворюваннями. Багато людей не мають доступу до усіх необхідних медичних послуг та ліків. Сфера охорони здоров'я зазнає постійних атак з боку агресора. Для вирішення цих проблем є необхідними значні обсяги інвестицій [1].

Станом на травень 2023 р. втрати від війни у сфері охорони здоров'я оцінено відомством на суму 2,5 мільярди доларів США. Потреби на відновлення медичного сектору та його подальший розвиток оцінено на суму 16,4 мільярди доларів США, з яких 3,6 млрд є необхідними у коротко- та середньостроковому періодах [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Науковці Дейнека К. А., Обелець Т. В. досліджували інвестиційну активність у розвиток України, Цимбал Л. І. – ESG-інвестування в бізнесі для відбудови країни після війни, інвестиції у медичні заклади під час війни – Свірідова С. С. Проблеми правового забезпечення інвестування у медичні інновації досліджував Кройтор В. А. [3], роль міжнародних організацій у системі державного управління охороною здоров'я описував у своїх працях Вівсьяник О. М. [4].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Враховуючи здобутки науковців, актуальні сучасні тенденції інвестування у медичну галузь потребують подальших досліджень.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження стану інвестування системи охорони здоров'я в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. За офіційними даними МОЗ України лише за перші 11 місяців повномасштабної війни пошкоджено 1 206 медичних закладів, з яких зруйновано 171 об'єкт. Для відбудови медичної інфраструктури до рівня довоєнного оцінюється МОЗ у 1 млрд доларів, але для повноцінного відновлення медичної сфери необхідно 14,6–20 млрд євро.

Команда StateWatch вважає, що для відновлення медичної інфраструктури України

найбільше підходить модель, що застосовувалася у Косово. Цей міжнародний досвід реформування і відбудови варто використати нашій країні і під час війни, і після її закінчення. Відновлення галузі можна пришвидшити, використавши досвід Німеччини у контексті зведення модульних лікарень, оскільки їх будівництво займає близько року. Важливим є дотримання принципу координованості – центральної і місцевої влади із міжнародними партнерами.

На сьогодні є такі джерела залучення коштів для медичної сфери – платформа United24, американський державний фонд USAID, міжнародна організація UNICEF, Світовий банк та безпосередньо уряди західних країн. Країнами-партнерами, які являються основними донорами є США, Великобританія, Канада, Польща, Ірландія, Латвія, Литва, Швеція, Чехія, Ізраїль, Франція, Азербайджан, Тайвань, ОАЕ, Індія, Китай.

Україна отримала понад 10 тисяч тон гуманітарної медичної допомоги від більш як 30 країн світу на суму 12,8 млрд грн за період дії воєнного стану [5].

United24 – глобальна фандрайзингова платформа, запущена українською владою 5 травня 2022 року для підтримки України. Платформа United24 зібрала понад 7,9 млрд грн донатів із січня по вересень 2023 року, що становить 63% від загальної суми надходжень через три найбільші фонди в Україні, які разом зібрали 12,5 млрд грн. За даними президентської платформи кошти надходять із 110 країн, міжнародних компаній, благодійних організацій та українського бізнесу [5].

На рис. 1 наведено суми коштів, що надходили на медичну допомогу та відбудову медичної інфраструктури щомісячно із травня 2022 року по квітень 2023 року на рахунок Національного банку, який закріплено за Міністерством охорони здоров'я.

Загальна сума надходжень за цей період (рис. 1) становить 1,5 млрд грн. Найбільше надійшло коштів за грудень 2022 року – у сумі 280,01 млн грн, найменше – у січні 2023 року – 19,3 млн грн.

Розподіл коштів, що надходять до United24 на медичну допомогу здійснюється Комісією з питань розподілу коштів для задоволення потреб охорони здоров'я, яка створена Міністерством охорони здоров'я України.

Динаміку залишків коштів United24 на медичну допомогу із травня 2022 року по квітень 2023 року наведено на рис. 2.

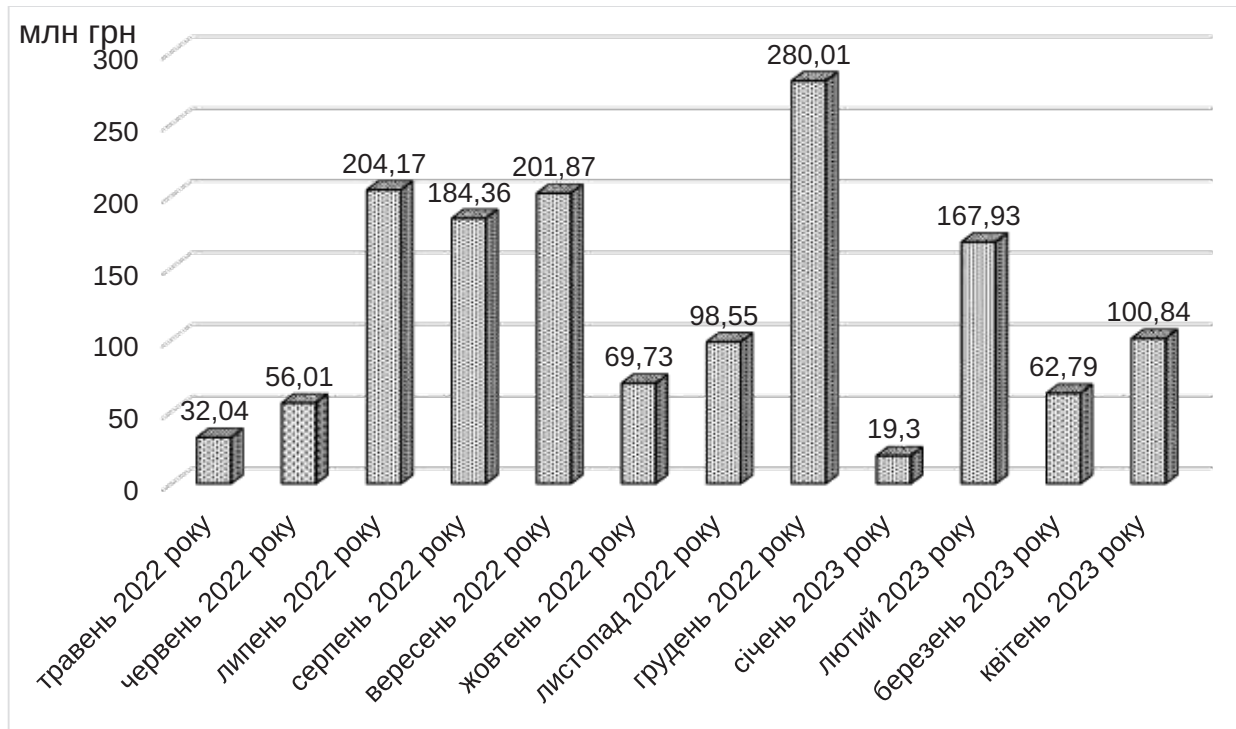

Рис. 1. Динаміка надходження коштів United24 на медичну допомогу із травня 2022 року по квітень 2023 року, млн грн
Джерело: побудовано авторами на основі даних [5]

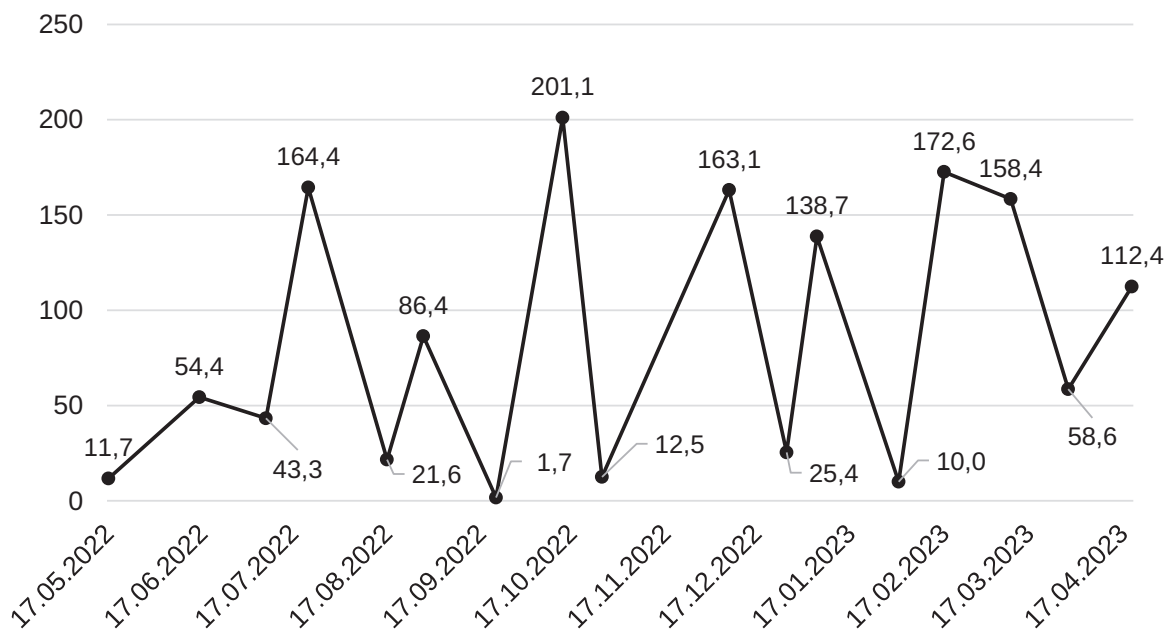

Рис. 2. Динаміка залишків коштів United24 на медичну допомогу із травня 2022 року по квітень 2023 року, млн грн
Джерело: побудовано авторами на основі даних [5]

Міжнародна організація Project HOPE разом і МОЗ України розглядають співпрацю у декількох проектах із відновлення медичної інфраструктури. Ця організація вже реа-

лізувала ряд проектів реновації лікарень в Україні.

Українські організації мають можливість участі у проектах "EU4Health", що нещодавно

утворена з метою фінансування пріоритетних напрямків медичної сфери країн ЄС. Міністерство охорони здоров'я України подало свої заявки на участь у грантах спеціально для держустанов. Україну залучено до можливостей програми "EU4Health" на особливих пільгових умовах.

26 січня 2023 року започатковано платформу донорів для координації фінансової допомоги Україні під назвою «фінансовий «Рамштайн», до платформи долучилися представники G7 та міжнародних фінансових організацій. Поміж інших сфер передбачається також відновлення медичних об'єктів.

Важливість міжнародної допомоги і її масштаби потребують запровадження спеціальних механізмів управління залученням міжнародного капіталу для медичних установ. При цьому важливим є створення єдиного незалежного агентства, через яке спрямовуватимуться міжнародні кошти. Діяльність цього агентства як центрального органу управління міжнародною допомогою у сфері охорони здоров'я має бути чітко скоординована та узгоджена із урядом та МОЗ для спільного досягнення цілей України.

Потрібно сформуванати державну стратегію розвитку системи охорони здоров'я, яка має бути логічним продовженням розпочатого у 2016 році реформування, враховуючи при цьому нові виклики сьогодення. Державна

політика має встановити пріоритетним для інвестування надання основних медичних послуг, без одержання яких існує загроза значної втрати здоров'я і життя громадян [6].

Інвестування у технології та обладнання має супроводжуватися також і інвестиціями у людський капітал. Модернізація медичних установ потребує удосконалення практики медичного персоналу. Доцільно ввести зміни до трудового законодавства щодо питань підготовки і підвищення кваліфікації працівників охорони здоров'я та приведення практик управління медичними установами до європейських. Реформування системи охорони здоров'я є важливим аспектом у прагненні України до європейської інтеграції та вступу до ЄС. Ефективна боротьба із корупцією, максимальна прозорість і підзвітність мають бути невід'ємними елементами інвестиційного процесу на усіх його етапах проведення, оскільки від цього залежить бажання інвесторів співпрацювати з Україною [1].

Висновки. Вплив війни на сферу охорони здоров'я в Україні є вражаючим. Власних коштів наша держава не має для вирішення цих проблем, тому міжнародні інвестиції є необхідними для підтримання та розвитку охорони здоров'я. Міжнародну допомогу потрібно спрямовувати на реформування системи охорони здоров'я у відповідності до європейських цінностей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Луговський С. Міжнародне інвестування системи охорони здоров'я. *Молодіжна наука у контексті суспільно-економічного розвитку країни*: збірник тез доповідей учасників VII учнівсько-студентської конференції / за ред. Сукач О.М. Черкаси, 7 грудня 2023 р. Черкаси : Східноєвропейський університет імені Рауфа Аблязова, 2023. С. 300–301.
2. Через війну пошкоджено майже 1,5 тисячі об'єктів медичної інфраструктури – МОЗ. URL: <https://suspilne.media/473092-cerez-vijnu-poskodzeno-majze-15-tisaci-obektiv-medicnoi-infrastrukturi-moz> (дата звернення: 13.12.2023).
3. Кройтор В. А. Правове забезпечення інвестиційних проєктів щодо медичних інновацій. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 10. С. 104–107. URL: http://lsej.org.ua/10_2023/23.pdf (дата звернення: 13.12.2023).
4. Вівсяник О. М. Міжнародні організації в інституційному механізмі державного управління системою охорони здоров'я. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 15–16. С. 162–167.
5. Як донатять українці. З початку року три найбільші фонди зібрали 12,5 млрд грн. *Журнал Forbes Ukraine*. URL: <https://forbes.ua/news/yak-donatyat-ukraintsi-z-pochatku-roku-tri-naybilshi-fondi-zibrali-125-mlrd-grn-26102023-16903> (дата звернення: 13.12.2023).
6. Пріоритети у відновленні системи охорони здоров'я в Україні – спільний документ до обговорення. URL: <https://www.who.int/ukraine/uk/publications/priorities-for-health-system-recovery-in-ukraine-joint-discussion-paper> (дата звернення: 13.12.2023).

REFERENCES:

1. Luhovskyi S. (2023). Mizhnarodne investuvannia systemy okhorony zdorovia [International investment of the health care system]. *Molodizhna nauka u konteksti suspilno-ekonomichnoho rozvytku krainy: zbirnyk tez dopovidei uchasnykiv VII uchnivsko-studentskoi konferentsii / za red. Sukach O.M. Cherkasy, 7 hrudnia 2023 r. Cherkasy: Skhidnoievropeyskyi universytet imeni Raufa Abliazova*, pp. 300–301. (in Ukrainian)
2. Cherez viinu poskodzheno maizhe 1,5 tysiachi obiektiv medychnoi infrastruktury – MOZ [Due to the war, almost 1,500 objects of medical infrastructure were damaged – the Ministry of Health]. Available at: <https://suspilne.media/473092-cerez-vijnu-poskodzheno-majze-15-tisaci-obektiv-medicnoi-infrastrukturi-moz> (accessed December 13, 2023)
3. Kroitor V. A. (2023). Pravove zabezpechennia investytsiinykh projektiv shchodo medychnykh innovatsii [Legal support of investment projects regarding medical innovations]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal – Legal scientific electronic journal*, vol. 10, pp. 104–107. Available at: http://lsej.org.ua/10_2023/23.pdf (accessed December 13, 2023)
4. Vivsianyk O. M. (2020). Mizhnarodni orhanizatsii v instytutsiinomu mekhanizmi derzhavnoho upravlinnia systemoi okhorony zdorovia [International organizations in the institutional mechanism of state management of the health care system]. *Investytsii: praktyka ta dosvid - Investments: practice and experience*, vol. 15–16, pp. 162–167.
5. Yak donatiat ukraintsi. Z pochatku roku try naibilshi fondy zibraly 12,5 mlrd hrn. [As the Ukrainians will say. Since the beginning of the year, the three largest funds have collected UAH 12.5 billion]. *Zhurnal Forbes Ukraine – Forbes Ukraine magazine*. Available at: <https://forbes.ua/news/yak-donatyat-ukraintsi-z-pochatku-roku-tri-nay-bilshi-fondi-zibrali-125-mlrd-grn-26102023-16903> (accessed December 13, 2023).
6. Priorytety u vidnovlenni systemy okhorony zdorovia v Ukraini – spilnyi dokument do obhovorennia [Priorities in the restoration of the health care system in Ukraine – a joint document for discussion]. Available at: <https://www.who.int/ukraine/uk/publications/priorities-for-health-system-recovery-in-ukraine-joint-discussion-paper> (accessed December 13, 2023).